

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

№ 175

2015 елның 2 февралә

**«Түбән Кама муниципаль районында 2015 елга
юл хәрәкәте иминлеген арттыру»
максатчан программасын раслау турында**

«2013-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасы концепциясен раслау турында» Россия Федерациясә Хөкүмәтенә 2012 елның 27 октябрәндәгә 1995-р номерлы күрсәтмәсә нигезендә, юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләү буенча дәүләт сәясәтен тормышка ашыру, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү белән идарә итүнең дәүләт системасын камилләштерү максатларында, карар бирәм:

1.«2015 елга Түбән Кама муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» максатчан программасын (алга таба - Программа) расларга (кушымта).

2. Эчке эшләр идарәсенә, Эчке Эшләр идарәсенә ЮХИДИ бүлегенә, Түбән Кама муниципаль районы предприятиеләренә һәм оешмаларына Программаны үтәү буенча кирәкле чаралар күрергә тәкъдим итәргә.

3. Программаны үтәүчеләргә (акчаларны бүлүчеләргә) «Татарстан Республикасы «Түбән Кама муниципаль районы» муниципаль берәмлегенәң бюджет һәм финанслар департаменты» МКУ белән берлектә ел саен чираттагы финанс елына бюджетны формалаштырганда Программа чараларын тормышка ашыруга акча бүлеп бирүне карарга.

4.«Татарстан Республикасы «Түбән Кама муниципаль районы» муниципаль берәмлегенәң бюджет һәм финанслар департаменты» МКУга тиешле финанс елына бюджетта каралган акчалар чикләрендә Программа чараларын финанслауны гамәлгә ашырырга.

5. Хокук саклау органнары белән берлектә Программа чараларын финанслауга Россия Федерациясә, Татарстан Республикасы һәм бюджеттан тыш чыганақлардан акча алу өчен чаралар күрергә.

6. Программада планлаштырылган чараларны үтәүче булып торучы Түбән Кама муниципаль районы Башкарма комитетының идарәләре һәм бүлекләре житәкчеләренә Татарстан Республикасының тармак министрлықларында һәм ведомстволарында бюджет заявқаларын яклауны тәмин итәргә.

7. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Түбән Кама шәһәре башкарма комитеты житәкчәсә А.Ф.Гәрәевка йөкләргә.

Т.Х. Камалетдинов

Татарстан Республикасы Түбән Кама
муниципаль районы Башкарма комитеты
житәкчесенең 2015 елның 2 феврален
175 номерлы карары белән расланган
кушымта

**«ТҮБӘН КАМА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА 2015 ЕЛГА ЮЛ
ХӘРӘКӘТЕ ИМИНЛЕГЕН АРТТЫРУ»
МАКСАТЧАН ПРОГРАММАСЫ**

**ТҮБӘН КАМА
2015 ел**

**«2015 елга Түбән Кама муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру»
максатчан программасы паспорты**

Программаның исеме	«2015 елга Түбән Кама муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» максатчан программасы (алга таба - Программа)
Программаны эшләү турында карар кабул итү датасы (аны раслау датасы, тиешле норматив актның исеме һәм номеры)	Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча өстәмә чаралар турында» 2007 елның 14 ноябрәндәге ПУ-610 номерлы Татарстан Республикасы Президенты Указын гамәлгә ашыруның барышы хакында» 2009 елның 21 декабрәндәге 866 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарын үтәү хакында» 2011 елның 14 гыйнварындагы 7 нче номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының карарын үтәү турында» 2011 елның 27 декабрәндәге 1084 номерлы карары
Программа заказчысы	Түбән Кама муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны төп эшләнүчеләре	Түбән Кама муниципаль районы Башкарма комитеты, Башкарма комитетның икътисади фаразлау, транспорт һәм элементә бүлеге, Россия Эчке эшләр министрлығының Түбән Кама районы буенча идарәсе, юл хәрәкәте иминлеге дәүләт инспекциясе бүлеге, Мәгариф идарәсе, Мәктәпкәчә белем бирү идарәсе, Сәламәтлек саклау идарәсе, Яшьләр һәм спорт эшләрә идарәсе, «Төзелеш, торақ-коммуналь хужалык һәм төзекләндерү Департаменты» МУП
Программаның максаты һәм бурычлары	Программаның максаты: юл-транспорт һәлакәтләрендә үлчеләр санын киметү. Программаның бурычлары: - юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү; - транспорт чараларын йөртүчеләрне әзерләү һәм аларны юл хәрәкәтендә катнашуға кергү системасын үстерү; - балаларның юл-транспорт травматизмын киметү; - шәһәрләрдә транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыруны камилләштерү; - юл-транспорт һәлакәтләре урынына тиешле хезмәтләр килү вакытын кыскарту, юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күргән затларга ярдәм күрсәтү буенча аларның эшчәнлегенә нәтижелелеген арттыру; - транспорт чараларының куркынычсызлык дәрәжәсен күтәрү

Программаның иң мөһим максатчан күрсәткече һәм индикаторлары	Программаның иң мөһим максатчан күрсәткече - ЮТҺ нәтижәсендә һәлак булган затлар санын киметү. Программа индикаторлары: - транспорт куркынычсызлыгын киметү (юл-транспорт һәлакәте нәтижәсендә һәлак булган затлар саны 10 мең транспорт чарасына); - социаль куркынычның кимүе (юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган затлар саны 100 мең кешегә); - ЮТҺ нәтижәләренең куркынычсызлыгын киметү (ЮТҺ нәтижәсендә һәлак булган затлар саны зыян күргән 100 кешегә); - юл-транспорт һәлакәтләре концентрацияләнгән урыннар санын киметү; - транспорт чарасы белән идарә итү стажы 3 елдан артмаган машина йөртүчеләр гаебе белән юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү, 10 мең транспорт чарасына; - ЮТҺ нәтижәсендә һәлак булган балалар саны киметү; - зыян күрүчеләр белән юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү, 10 мең транспорт чарасына
Программаны тормышка ашыру вакыты	2015 ел
Программаны финанслау күләме һәм чыганаclarы	Программаны финанслауның гомуми күләме 77,548 млн сум тәшкил итә (шулардан капитал кертемнәргә – 59,425 млн сум, башка ихтыяжлар - 18,123 млн сум). Финанслау чыганагы – Татарстан Республикасы бюджеты, Түбән Кама муниципаль районы бюджеты, бюджеттан тыш чыганаclar. Программаны Түбән Кама муниципаль районы бюджеты хисабына финанслау күләме фаразлау характерында һәм билгеләнгән тәртиптә район бюджеты мөмкинлекләреннән чыгып төгәлләштереләргә тиеш
Программаны тормышка ашыруның көтелгән ахыргы нәтижәләре һәм аның социаль-икътисади нәтижәләгә күрсәткечләре	2010 ел белән чагыштырганда, 2015 елга юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучылар саны 4,3 % ка, яки 1 кешегә (23-22 = 1) киметү. 2010 ел белән чагыштырганда Программа индикаторларының уңай күрсәткечләренә ирешү: -транспорт куркынычын, социаль куркынычны, нәтижәләренең авырлыгын киметү; -юл-транспорт һәлакәтләре концентрацияләнгән урыннар санын киметү; -транспорт чарасы белән идарә итү стажы 3 елдан артмаган машина йөртүчеләр гаебе белән юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү, 10 мең транспорт чарасына; - ЮТҺ нәтижәсендә һәлак булган балалар саны киметү; - зыян күрүчеләр белән юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү, 10 мең транспорт чарасына

I. ПРОБЛЕМАНЫ НИГЕЗЛӘУ

Ел саен дөһның бөтен илләре юлларында юл-транспорт һәләкәтләрендә миллионнан артык кеше үлә, 20-50 миллион кеше травма ала һәм имгәнә. Планета юлларында һәләкәтләр коточкычка әйләнде, ул еш кына кайбер илгә милли куркынычсызлыкны югалту белән яный.

Россия дә аварияләр статистикасында искәrmә түгел. Бөтен дәрәжәләрдә кабул ителгән һәм кабул ителә торган житди чараларга карамастан, юл хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча башкарыла торган зур һәм төрле эшкә карамастан, һәләкәтләр арта, үлүчеләр һәм имгәнүләр саны үсә. Ел саен Россия юлларында дистәләгән меңнәрчә кеше үлә, чирек миллион кеше имгәнә.

Халыкара автомобиль федерациясе экспертлары фаразлары буенча, әгәр жәмгыятьнең һәләкәтләр һәм юл-транспорт травмалары проблемасына мөнәсәбәте тамырдан үзгәрмәсә, 2020 елга юл-транспорт һәләкәтләре нәтижәсендә травма алулар планета халкы үлеменә өченче төп сәбәбе булырга мөмкин.

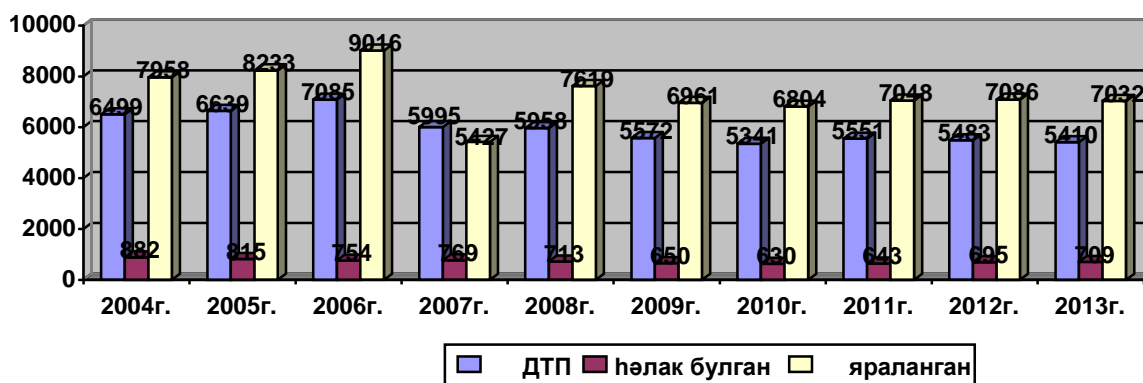
Россия югары керемле илләргә кермәсә дә, юл-транспорт һәләкәтләре нәтижәсендә аның икътисадына китерелгән зыян тулаем эчке продуктның 2-2,5 процентын тәшкил итә. Республика икътисадына китерелгән еллык гомуми зыян 30 миллиард сумга житә. Бу коточкыч сан артында, иң мөһиме, кеше тормышы. Шул исәптән 17 яшьтән алып 30 яшькә кадәрге актив гражданның гомере һәм сәламәтлеге бүгенге иминлеккә бәйле.

Шул ук вакытта, юл-транспорт һәләкәтләрен алдан күрергә һәм кисәтергә мөмкин. Аларның куркынычсызлыгын һәм кабатлануын сизелерлек киметергә мөмкин. Моның өчен юл хәрәкәтендә катнашучыларның барысына да, бигрәк тә актив тормышка керүчеләргә, беренче тапкыр руль артына утыручыларга акыл белән эш итәргә, куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәргә, үзара аңлашу һәм хөрмәткә нигезләнеп кабул ителгән законнарны үтәргә кирәк.

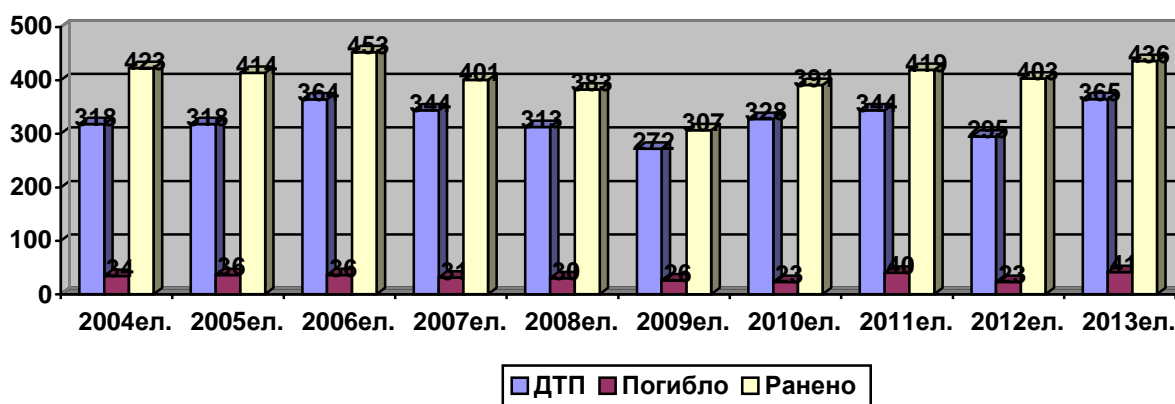
Статистика бу проблеманың бик житди һәм ашыгыч ярдәм таләп итүен күрсәтә. 2013 елда республика шәһәрләре һәм юлларында 5,4 меңнән артык юл-транспорт һәләкәте булган, нәтижәдә 709 кеше һәлак булган һәм 7 меңнән артык кеше жәрәхәтләнгән.

Автомобиль транспорты белән бәйле авария проблемасы соңгы ун елда юл-транспорт инфраструктурасының жәмгыятьнең һәм дәүләтнең куркынычсыз юл хәрәкәте ихтыяжларына туры килмәве, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү системасының кирәкле нәтижеләктә эшләмәве һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның бик түбән дисциплинасы белән бәйле рәвештә аеруча кискенләште.

Юллардагы һәләкәтләр Татарстан Республикасында (1 нче рәсем) һәм Түбән Камада (2 нче рәсем) иң житди социаль-икътисади проблемаларның берсе булып тора.

1 нче рәс. Юл-транспорт һәлакәте саны, Татарстан Республикасында һәлак булучылар һәм яраланучылар саны

2 нче рәс. Юл-транспорт һәлакәте саны, Түбән Кама муниципаль районында һәлак булучылар һәм яраланучылар саны

Россия Эчке эшләр министрлыгының Түбән Кама районы буенча идарәсе, шулай ук башка дәүләт заказчылары тарафыннан 2006-2012 елларда Татарстан Республикасы Түбән Кама муниципаль районы Советы тарафыннан расланган юл хәрәкәте иминлеген арттыру буенча муниципаль максатчан программаларны эшләү һәм үтәү буенча кабул ителгән чаралар авария хәлен киметү буенча билгеле бер уңай нәтижеләргә ирешергә мөмкинлек бирде.

Программаның перспектив максаты - 2020 елга юл-транспорт һәлакәтләрендә үлүчеләр санын 2010 ел белән чагыштырганда 25% ка киметү. Программа күрсәткеченә ирешү динамикасы буенча 2014 елда юл-транспорт һәлакәтләрендә үлүчеләр санының 2010 ел белән чагыштырганда 1 кешегә, ягъни 6,25 процентка һәм муниципаль максатчан программа булмауның инерцион сценарие белән чагыштырганда 3 кешегә кимүе көтелә.

2010 елгы эш нәтижеләре буенча Түбән Кама муниципаль районында Программа чараларының нәтижелелеге күрсәткече һәм жиде индикаторы уңай әһәмияткә ия. Бу-транспорт һәм социаль куркынычларны, юл-транспорт һәлакәтләре нәтижеләренең авырлыгын киметү, юл - транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган балалар санын киметү, 10 мең транспорт чарасына зыян күргән кешеләр белән юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү, юл-транспорт һәлакәтләре концентрацияләнгән урыннар санын киметү.

Түбән Кама муниципаль районында югары дәрәжәле аварияләренең сәбәпләрен билгеләүче төп факторларга түбәндәгеләр керә:

- юл хэрэкэте куркынычсызлыгы буенча чараларны техник яктан тээмин итүнең житешсезлекләре, беренче чиратта, юл хужалыгының, транспорт чараларының, юл хэрэкэтен оештыру чараларының техник дэрэжэсе заманча талэплэргэ туры килмэве, юл-транспорт һэлакэтлэрен соң табуга һэм зыян күрүчелэргэ ашыгыч медицина ярдэме күрсэтүгэ китерэ торган элемтэ системаларында артта калу;

- юл хэрэкэтендэ катнашучыларның юл хэрэкэте иминлеге талэплэрен массакулэм санга сукмаулары, жэмгыять ягыннан юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү чараларын аңламау һэм аларга ярдэм итмүүлэре, юл хэлен бэялэүдэ хаталарга китерүче машина йөртүчелэрнең тиешле дэрэжэдэ эзер булмавы, транспорт чаралары белэн идарэ иткэндэ канэгать булмаслык дисциплинасы, игътибарсызлыгы һэм ваемсызлыгы.

2004 елдан иң мөһим максатчан программаның күрсэткече һэм индикаторлары үзгөрешлэре динамикасы 1 таблицада китерелгән.

Түбән Кама муниципаль районында 2004-2013 елларда һэлакэтлэр күрсэткечләре

Таблица 1

Индикаторлар һэм күрсэткечлэр	2004 ел	2005 ел	2006 ел	2007 ел	2008 ел	2009 ел	2010 ел	2011 ел	2012 ел	2013 ел
Юл-транспорт һэлакэтендэ үлүчелэр саны, кеше (7 тэүлеккэ кадэр)	34	36	36	31	30	26	23	40	22	40
Транспорт куркынычы (ЮТҺ нэтижэсендэ һэлак булган затлар саны, 10 мең транспорт чарасына)	4,6	4,9	4,9	4,2	4,1	3,5	3,1	5,4	3,1	5,4
Социаль куркыныч (ЮТҺ нэтижэсендэ һэлак булган затлар саны, 100 мең кешегэ)	13,0	13,8	13,8	11,9	11,5	10,0	8,8	15,3	8,8	15,3
ЮТҺ нэтижэлэренең авырлыгы (ЮТҺ нэтижэсендэ һэлак булган затлар саны, 100 кешегэ)	7,4	8,0	7,4	7,2	7,3	7,8	5,6	8,7	5,4	8,9
Транспорт чарасы белэн идарэ итү стажы 3 елдан артмаган машина йөртүчелэр гаебе буенча юл-транспорт һэлакэтлэре саны, 10 мең транспорт чарасына туры килэ	6,1	2,8	3,0	3,3	5,4	4,1	6,4	7,3	6,9	7,3
ЮТҺ нэтижэсендэ һэлак булган балалар саны	0	1	4	1	4	1	0	2	0	2
Зыян күрүчелэр белэн юл - транспорт һэлакэтлэре саны, 10 мең транспорт чарасына	43,1	43,1	49,4	46,7	42,4	36,9	44,5	46,8	40,0	38,8

2013 елда Түбән Кама муниципаль районы территориясендэ 365 юл-транспорт һэлакэте теркэлгән, алар нэтижэсендэ беренче 7 тэүлек эчендэ 40 кеше үлгән, 8-30 тэүлек эчендэ – 1 кеше, 436 кеше яраланган. 2012 ел белэн чагыштырганда, юл – транспорт һэлакэтлэре саны 23,7% ка, һэлак булганнар – 78,3% ка, жэрэхэтлэнүчелэр 8,7% ка артты.

Юл-транспорт һәлакәте нәтижәләренәң авырлығы - 100 зыян күрүчегә 8,9 кеше, 2012 елда - 100 зыян күрүчегә 5,4 кеше.

Түбән Кама шәһәре территориясендә 2013 елда 299 юл-транспорт һәлакәте булган, аларда 19 кеше үлгән һәм 339 кеше зыян күргән, авырлығы 5,3% булган (АППГ – 4,2%). 2012 елда шәһәр территориясендә 238 юл-транспорт һәлакәте теркәлгән, аларда 10 кеше үлгән һәм 308 кеше зыян күргән. Шулай итеп, шәһәр территориясендә юл-транспорт һәлакәтләре саны 61 (25,6%), үлүчеләр саны 9 (90,0%), зыян күрүчеләр саны 31 (10,1%) артты.

Түбән Кама районы юлларында 2013 елда 29 юл-транспорт һәлакәте булган, аларда 5 кеше үлгән һәм 39 кеше зыян күргән, авырлығы 11,4% булган (АППГ-17,9%). 2012 елда район юлларында 17 юл-транспорт һәлакәте теркәлгән, аларда 5 кеше һәлак булган һәм 23 кеше зыян күргән. Шулай итеп, юл-транспорт һәлакәтләре саны 6 (+13,5%) артты, һәлак булучылар саны 2013 елдагы кебек үк калды һәм 6 (+6,3%) юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләр саны артты.

Аварияләр дәрәжәсенә 83,3% яки 304 юл-транспорт һәлакәте туры килгән транспорт чараларын йөртүчеләр йогынты ясый, аларда 33 кеше һәлак булган һәм 384 кеше яраланган.

Транспорт чаралары йөртүчеләр гаебе белән юридик затларның 16 юл-транспорт һәлакәте булган (-4,4%), аларда 20 (+4,6%) кеше яраланган.

Руль артында исерек хәлдә булган транспорт чараларын йөртүчеләрнең юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозу сәбәпле, 40 (+10,9%) очрагы теркәлгән, аларда 6 кеше һәлак булган һәм 56 кеше яраланган (+12,8%) (АППГ 32-6-42). Мондый хәлләрнең өлеше 2012 елның 12 аенда 5,4% тан 2013 елда 7,9% ка кадәр арткан.

Машина йөртүчеләр гаебе белән хәрәкәт тизлеген дәрәжә сайламау - 58 юл-транспорт һәлакәтләре (15,9%), аларда 14 кеше (34,1%) үлгән һәм 68 кеше (15,6%) зыян күргән.

Узып китү кагыйдәләрен бозу һәм каршы як юлга чыгу аркасында 30 юл-транспорт һәлакәте (8,2%) теркәлгән.

Хисап чорында жәяүлеләр гаебе белән бәрдерү очраklары арткан. 16,8% яки 61 юл-транспорт һәлакәте (+90,6%) кылынган, аларда 8 (19,5%) үлгән һәм 52 кеше (+57,6%) яраланган.

Шәһәр территориясендә жәяүлеләр гаебе белән 55 юл-транспорт һәлакәте булган, аларда 6-сы һәлак булган 47 кеше зыян күрдә (АППГ 28-2-27). Юл-транспорт һәлакәтләре саны арту 196,4% тәшкил итте.

Район территориясендә жәяүлеләр гаебе белән 2 юл-транспорт һәлакәте булган, аларда 1 кеше һәлак булган һәм 1 кеше зыян күргән (АППГ 1-0-1).

2013 елда жәяүлеләрне бәрдерү очраklары артты. 18% яки 65 (+22,6%) юл-транспорт һәлакәте булган, аларда 5 (+400%) үлгән һәм 58 (+23,6%) кеше (АППГ) яраланган -53-1-55).

2013 елның 12 аенда 16 яшкә кадәрге балалар катнашында 58 юл-транспорт һәлакәте теркәлгән, аларда 2 бала үлгән һәм 58 бала жәрәхәтләнгән. Узган елның шул ук чоры белән чагыштырганда юл-транспорт һәлакәтләре саны 61,1% ка, уве - зыян күрүчеләр саны 48,7% ка артты, һәлак булучылар саны ике тапкыр артты (АППГ 36-0-39).

Юл-транспорт һәлакәтләре санына йогынты ясаучы төп факторлар-вакыт, урын, транспорт чарасы төре һәм юл хәрәкәтендә катнашучылар (транспорт чараларын йөртүчеләр, жәяүлеләр). Шулай ук тәүлекнең кайсы вакытында юл-транспорт һәлакәтләре, транспорт агымының тыгызлыгы һәм структурасы, климат шартлары, юл өслегенәң торышы әһәмияткә ия һ. б.

2008 елдан атнаның төрле көннәрендә булган юл-транспорт һәлакәтләре саны турында мәгълүматлар 2 нче таблицада китерелгән.

**Атнаның төрле көннөрендө булган юл-транспорт
һәләкәтләре саны турында белешмәләр**

Таблица 2

	2008 ел	2009 ел	2010 ел	2011 ел	2012 ел	2013 ел
Дүшәмбе	35	40	45	45	38	54
Сишәмбе	48	53	45	47	37	55
Чәршәмбе	47	40	40	48	48	50
Пәнжешәмбе	32	44	51	47	39	51
Жомга	60	52	50	61	43	59
Шимбә	43	50	59	55	44	40
Якшәмбе	45	49	38	48	46	56

Шулай итеп, бу программаны эшләү һәм тормышка ашыру кирәклегә түбәндәге сәбәпләр аркасында килеп чыга:

- проблеманың социаль-иқтисади кискенлегә;
- проблеманың тармакара һәм ведомствоара характеры;
- федераль дәүләт хакимияте органнарын, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарын, жирле үзидарә органнарын һәм ижтимагый институтларны проблемаларны чишүгә жәлеп итү зарурлығы.

Максатчан программа ысулын куллану түбәндәгеләрне тормышка ашырырга мөмкинлек бирәчәк:

- юл-транспорт һәләкәтләре сәбәпләрен тикшергәндә фәнни потенциалны үстерү һәм куллану, шулай ук юл-транспорт һәләкәтләрен профилактикалауның нигезләрен һәм өстенлекле юнәлешләрен формалаштыру һәм аларның нәтижәләрен авырлығын киметү;
- юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү өлкәсендә дәүләт хакимияте башкарма органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлеген координацияләү;
- юл-транспорт һәләкәтләре санын һәм юл-транспорт һәләкәтләре нәтижәсендә һәлак булучылар санын киметүче профилактик характердагы чараларны тормышка ашыруга мөмкинлек бирәчәк.

Соңгы елларда автомобиль транспорты санының тиз артуы һәм юл хәрәкәтенә яңа машина йөртүчеләр һәм пассажирлар йөртүчеләрнең күпләп кертелүе характеристикаларның сизелерлек үзгәрүенә һәм юл хәрәкәте шартларының катлаулануына китерде: транспорт агымнарының тыгызлығы артты, кечкенә шәһәрләрдә һәм территориаль юлларда хәрәкәтнең интенсивлығы үсте, бу авариялелекнең үсешенә йогынты ясады. 4 нче таблицادا автотранспорт чаралары саны арту турында мәгълүмат бирелде.

2008 елдан 2013 елга кадәр Түбән Кама муниципаль районында транспорт чараларының гомуми саны 68,2% ка артты һәм 2013 ел башына 90496 берәмлек тәшкил итте. Шулай ук вакытта 2008 елда транспорт чаралары саны үсеш темпы +6,2 тәшкил итте%, 2009 елда +10,7%, 2010 елда +13,3%, 2011 елда +21,7%, 2012 елда +7,5% һәм 2013 елда ++8,1%. 2013 елның 1 гыйнварына автомобильләштерү дәрәжәсе 1000 кешегә 260 транспорт чарасы тәшкил итте.

Шулай ук вакытта юл хәрәкәте иминлеген арттыру проблемасын хәл иткәндә максатчан программа ысулын куллану билгеле бер куркыныч тудыра. Әйтик, программаны гамәлгә ашыру барышында, программаны башкаручыларның координацияләнмәгән эшчәнлеген аны гамәлгә ашыруның башлангыч стадияләрендә житәрлек дәрәжәдә булмау сәбәпле, арадаш нәтижәләргә ирешүдә тайпылышларны ачыклау мөмкин.

В целях управления указанным риском в процессе реализации Программы предусматриваются: Элеге риск белән идарә итү максатларында программаны гамәлгә ашыру процессында карала:

- программаны төп башкаручыларының функцияләрен, вәкаләтләрен һәм жаваплылығын төгәл бүлү нигезендә эффектив идарә итү системасын булдыру;

- программа чараларының үтөлешен мониторинглау, регуляр анализ ясау һәм, кирәк булганда, индикаторларны һәм күрсәткечләрне айлык яки квартал саен рейтингы, шулай ук программа чараларының үтөлешен мониторинглау;

- билгеләнгән максатларга ирешү динамикасы һәм темплары, тышкы мохиттә үзгәрешләр нигезендә финанслау күләмнәрен яңадан бүлү.

Югарыда санап үтелгән факторларны исәпкә алып, Түбән Кама муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру программасы бер елга эшләнә.

Программаның максатчан алымы булмаган шартларда авариялелекнең көтелгән күрсәткече программаның 1 нче кушымтасында китерелгән.

Түбән Кама муниципаль районында транспорт чаралары саны турында белешмәләр

Таблица 4

	2004ел	2005ел	2006ел	2007ел	2008ел	2009ел	2010ел	2011ел	2012ел	2013ел
Үсеш, елга берәмл.	-959	-743	+1624	+3674	+2648	+1489	+2069	+6689	+5408	+6435
Ел башына барлыгы АМТС	58098	57139	56396	58020	61694	64342	65831	72424	77832	90496
Процент нисбәтендә		-1,7	-2,9	-0,1	+6,2	+10,7	+13,3	+21,7	+7,5	+8,1

I. ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Программаның максаты – 2015 елда юл-транспорт һәлакәтләрендә үлүчеләр санын, инерцион сценарий белән чагыштырганда, 6 кешегә кыскарту (программага 9 нчы кушымта) ($27-21 = 6$).

Программаның максатына ирешү шарты булып, түбәндәге бурычларны хәл итү тора:

- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү;
- машина йөртүчеләрне эзерләү системасын үстерү һәм аларны юл хәрәкәтендә катнашуга керту;

- балалар юл-транспорт һәлакәтен кыскарту;

- транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыруны камилләштерү;

- юл-транспорт һәлакәтләре урынына тиешле хезмәтләр килү вакытын кыскарту, юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә зыян күргән затларга ярдәм күрсәтү буенча алар эшчәнлегенә нәтижәлелеген арттыру;

- транспорт чараларының куркынычсызлык дәрәжәсен күтәрү;

- жирле дәрәжәдә юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә дәүләт идарәсе системасы эшчәнлегенә нәтижәлелеген арттыру;

- башкарма хакимият органнары эшчәнлегенә хокукый нигезләрен камилләштерү

- юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә жирле үзидарә, күрсәтелгән өлкәдә ижтимагый мөнәсәбәтләрне регламентлауда кимчелекләрне һәм каршылыкларны төшереп калдыру.

Программаны тормышка ашыру түбәндәге беренче чираттагы чараларны гамәлгә кертүне күздә тоту:

- законга буйсынучан тәртип стереотипларын формалаштыру максатында, халыкка хокукый мәгълүмат бирү системасын булдыру;

- юл хэрэгтө өлкөсөндө хокук бозуларга түземсез караш формалаштыруга юнөлдөрөлгөн акциялар үткөрү;

- ижтимагый оешмаларны һәм Түбән Кама муниципаль районында яшәүчеләрне профилактик эшкә жәлеп итү;

- машина йөртүчеләрне эзерләү өлкөсөндө лицензияләү системасын камилләштерү, «А» һәм «В» категорияларендәге транспорт чаралары белән идарә итү хокукын алу өчен гражданның мөстәкыйль эзерләнүен тикшереп торунуң хокукый нигезен беркетү;

- машина йөртүчеләрне эзерләү сыйфатын күтәрү механизмнарын автоматтәпләргә карата кертү буенча тәкьдимнәр эшләү;

- куркынычсызлык чараларының булуын, төзөклөгөн һәм кулланылышын тикшерүне көчәйтү;

- балалар юл-транспорт һәлакәте профилактикасын арттыру, балаларны тотып тору жайланмаларын актив кертү;

- ЮХИДИ техник яктан яңадан коралландыру;

- транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыру буенча эшләр күләменәң сизелерлек артуы, шул исәптән юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе урыннарын бетерү;

- юл бөкеләрен булдырмау, урам-юл чөлтәре участкаларында тизлек режимын оптимальләштерү, транспорт чаралары тукталышларын оештыру, юл хәрәкәтен оештыруның заманча инженерлык схемалары, заманча техник чаралар (светофорлар, юл билгеләре, тамгалар һ. б.) куллану;

- аларның нәтижәләрен бетерүдә катнашучы дежур хөзмәтләренәң юл-транспорт һәлакәтләре турында оператив мәгълүмат бирү механизмын камилләштерү, күрсәтелгән хөзмәтләренәң юл-транспорт һәлакәтләре урынына чакыру өчен бердәм федераль номер кертү;

- юл-транспорт һәлакәтләре урынында дежур хөзмәтләренәң үзара хөзмәттәшлеге регламентын кертү;

- юл-транспорт һәлакәтләре урынында зыян күрүчеләргә беренчел медицина ярдәмен күрсәтүнең оештыру һәм хокукый нигезләрен эшләү һәм юл-транспорт һәлакәтләре урынында эшләрне башкаруда катнашучы хөзмәтләренәң, шулай ук юл хәрәкәтендә катнашучыларның хөзмәткәрләрен өйрөтү;

- юл-патруль хөзмәте постларын беренчел медицина ярдәме күрсәтү чаралары белән тәэмин итү;

- жирле дәрәжәдә юл хәрәкәте куркынычсызлыгын тәэмин итү системасы белән идарә итүнең оптималь модельләрен төзү;

- юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү өлкөсөндө норматив хокукый актларны камилләштерү буенча эшләр үткөрү;

- юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү проблемасын хәл итүдә транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын мәжбүри иминиятләштерүнең ролен күтәрүнең хокукый һәм оештыру механизмнарын эшләү;

- юл-транспорт травматизмы динамикасын мониторинглау, юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү һәм программа чараларын тормышка ашыру проблемалары буенча жәмәгәтчөлек фикере;

- алга таба транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыру буенча эшләр күләмен арттыру, шул исәптән юл хәрәкәтен оештыру, магистраль, район һәм гомумшәһәр әһәмиятендәге хәрәкәт белән идарә итү буенча комплекслы схемаларны һәм проектларны гәмәлгә кертү;

- юл хәрәкәтендә катнашучыларда законга буйсынучан тәртипнең тотрыклы

стереотипларын формалаштыруга юнэлдерелгән акцияләр үткәрү;

- ижтимагый берләшмәләрнең һәм оешмаларның ролен арттыру максатыннан профилактик чаралар;

- балалар юл-транспорт һәлакәте профилактикасы эшләрен камилләштерү;

- жәмәгать транспортында юл хәрәкәте иминлеге тематикасына, шулай ук коммунал хезмәтләр өчен түләү турында квитанцияләргә социаль реклама урнаштыру;

- мәгариф системасында мәгариф программасына юл хәрәкәте кагыйдәләрен өйрәнү буенча дәресләр кертү;

- булачак ата-аналарның жаваплылыгын формалаштыруга юнәлтелгән чаралар комплексын эшләргә («Ана мәктәбе»);

- юл хәрәкәтендә катнашучылар тарафыннан билгеләнгән нормативларны һәм кагыйдәләрне үтәүне контрольдә тоту һәм күзәтү формаларын һәм ысулларын камилләштерү;

- юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә халыкара хезмәттәшлек формаларын һәм методларын камилләштерү;

- юл-транспорт травматизмы динамикасын мониторинглауны давам итү, гомумән, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү һәм программа чараларын тормышка ашыру проблемалары буенча бертөрле фикер.

Программаның авария булдырмауда күрсәткеченә ирешүдә көтелгән динамика 2 нче кушымтада китерелгән.

III. ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫ ИСЕМЛЕГЕ

Программа чаралары комплексы капитал салу һәм юнәлешләр буенча башка ихтыяждар чыгымнары маддәләре буенча формалаша һәм финанслана.

Хокукый аңны арттыруга һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтүгә юнәлдерелгән чаралар исемлеге Програмага 3 нче кушымтада китерелгән.

Күрсәтелгән юнәлештә эшчәнлек транспорт чараларын йөртүчеләрне, юл хәрәкәтендә катнашучыларны эзерләү системасын камилләштерүне һәм үстерүне, юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәүне контрольдә тотуның заманча чараларын киң кулланылышка кертүне, тәртип бозган очракта хокукый йогынты чараларын эшләүне, шулай ук профилактик эшне камилләштерүне күздә тоту.

Максатчан мәгълүмати кампанияләр ярдәмендә юл йөрү кагыйдәләрен бозу проблемасы турында жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру, халыкны, шул исәптән балаларны һәм яшүсмерләрне, юлларда үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен өйрәтүнең нәтижәле ысулларын гамәлгә кертү эше давам итәчәк.

Юл хәрәкәтендә катнашучыларның төрле категориядәге юл йөрү кагыйдәләрен өйрәтү стандартларын булдыру, белем бирү учреждениеләрен фәнни-методик, укуту һәм матди-техник база белән тәмин итү эшчәнлеген активлаштыруны таләп итә.

Юл хәрәкәтендә катнашучыларның потенциал ышанычлылыгы берничә факторга бәйле, аларның берсе-теоретик һәм практик эзерлек дәрәжәсе. Яңа машина йөртүчеләрдә ул имтихан тапшыру нәтижәләре буенча традицион рәвештә билгеләнә. Әмма машина йөртүчеләр беренче елларда юл-транспорт һәлакәтләрендә катнашалар.

Куркынычсыз машина йөртү яхшы белем, югары дәрәжәдәге машина йөртү осталыгы һәм куркынычны төгәл аңлау таләп итә. Бу сәләтләр өзлексез күнегүләр белән үсәргә тиеш. Шуңа күрә, зур стажлы машина йөртүчеләр, аз практик тәҗрибәле машина йөртүчеләр белән чагыштырганда, юлларда куркынычсыз тәртип белән аерылып торалар. Кайбер чит ил һәм

эчке мэгълүматларга караганда, машина йөртүчелэрнең күпчелеген куркынычсыз йөртү өчен 7-8 ел дәвамында практик йөртү яки 100 мең километр ара үтәргә кирәк.

Хакимият органнары машина йөртүчеләрне эзерләү һәм машина йөртү техникасына машина йөртү таныклыгы алу өчен минималь таләпләр куйса да, машина йөртү дәрәжәсендәге һәм күнекмәләрендәге аермалар яңа машина йөртүчеләр өчен бик мөһим. Мәгариф стандарты таләпләре бөтенләй эзер булмаган машина йөртүчеләрнең хокукларын алу мөмкинлеген бетерергә тиеш. Бу таләпләр транспорт чарасы белән идарә итәргә өйрәнүчеләр өчен үзенчәлекле кулланма булып тора.

Югарыда әйтелгәннәрне исәпкә алып, Программада машина йөртүчеләрне һөнәри эзерләү буенча чаралар каралган. Алар арасында автомәктәпләрдә эзерлекнең эчтәлеген, формаларын һәм ысулларын камилләштерү, юл хәрәкәте кагыйдәләрен системалы рәвештә бозучы машина йөртүчеләр белән профилактик эш алып бару, аларның психофизиологик диагностикасы нигезләрен булдыру чаралары бар. Моннан тыш, машина йөртүчеләрне башлангыч һөнәри эзерләүгә яңа буын укуыту-программа документларын эшләү һәм гамәлгә кертү каралган.

Программада каралган мөһим юнәлешләрнең берсе - юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозучы машина йөртүчеләр белән профилактик эш. Бу юнәлештә автотранспорт чараларын йөртүчеләрне эзерләү, квалификацияләрен күтәрү һәм яңадан эзерләү системасын камилләштерү буенча эш планлаштырыла.

Яңа машина йөртүчеләр, тәҗрибәле машина йөртүчеләр белән чагыштырганда, юл-транспорт һәлакәтләренең куркыныч күрсәткече күпкә югарырак. Бу күрсәткеч яшыкә бәйле түгел. Яшь чикләрен киметү машина йөртү осталыгын арттырырга, алдагы елларда юл-транспорт һәлакәтләренә элэгү куркынычын киметергә мөмкин.

В связи с этим в Программе уделяется большое внимание развитию детско-юношеских автошкол и картинг-клубов, способствующих формированию практических навыков вождения автотранспортных средств в раннем возрасте.

В Программу включены мероприятия по совершенствованию системы формирования безопасного поведения участников дорожного движения, основными из которых являются:

Шуңа бәйле рәвештә Программада кечкенә вакытта автотранспорт чараларын йөртүдә практик күнекмәләр формалаштыруга ярдәм итүче балалар-яшүсмерләр автомәктәпләре һәм картинг-клублар үсешенә зур игътибар бирелә.

Программага юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртибен формалаштыру системасын камилләштерү чаралары кертелгән, төп түбәндәгеләр кертелгән:

- балаларга юлда куркынычсыз тәртип кагыйдәләрен укуыту стандартларын эшләү;
- белем бирү учреждениеләре укуытучылары һәм юл хәрәкәтендә катнашучылар өчен дәреслекләр, китаплар, методик кулланмалар һәм башка басма продукция эшләү һәм чыгару;
- машина йөртүчеләрне эзерләү һәм яңадан эзерләү, әлеге учреждениеләр укуытучыларының квалификациясен күтәрү һәм аттестацияләүне гамәлгә ашыручы учреждениеләрне сертификацияләү һәм лицензияләү, методик һәм матди-техник тәэмин итү системасын камилләштерү.

Транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыруны камилләштерүгә юнәлтелгән оештыру-планлаштыру һәм инженерлык чаралары исемлеге программага 4 нче кушымтада китерелгән.

Күрсәтелгән юнәлештә эшчәнлек транспорт чаралары һәм жәяүлеләрнең хәрәкәт итү шартларын яхшырту буенча, юл хәрәкәте белән идарә итүнең автоматлаштырылган

системасын үстерүне, транспорт агымнарын жайга салуның заманча ысулларын, юл хэрэкэтен оештыруның комплекслы схемаларын гамэлгэ кертүне, жэяүлелэр хэрэкэтен оештыруны камилләштерүне, юл һәләкәтләре барлыкка килүгә юл шартларының йогынтысын киметүне, урам-юл чөлтәренәң үткәрүчәнлеген арттыруны, ЮТһ концентрацияләнгән урыннарда инженерлык чараларын үткәрүне күздә тотта.

ЮТһ нәтижәсендә зыян күргән затларга ярдәм күрсәтү системасын үстерүгә юнәлдерелгән чаралар исемлеге Программаның 5 нче кушымтасында китерелгән.

Бөтен дөнъяда юл-транспорт һәләкәтләрендә зыян күргәннәргә нәтижәләренәң авырлыгын киметү максатында беренче медицина ярдәмен үз вакытында күрсәтүнең мөһимлеге танылды.

Юл хэрэкәте иминлеген тәэмин итүдә медицина аспектының әһәмиятеннән чыгып, Түбән Кама муниципаль районының ашыгыч хезмәтләренәң дәүләт сәламәтлек саклау учреждениесе белән хезмәттәшлеген тәэмин итәргә кирәк.

Шуның нигезендә программага шулай ук юл хэрэкәте иминлеген тәэмин итү өлкәсендә идарә структурасын камилләштерү чаралары да кертелгән, аларны гамэлгә ашыру өчен Түбән Кама муниципаль районында Россия Эчке эшләр министрлығының Түбән Кама районы буенча идарәсе, Россия Эчке эшләр министрлығының Түбән Кама районы буенча ЮХИДИ бүлеге һәм башка министрлыктар һәм ведомстволар жаваплы.

Дәүләт хакимияте органнары арасында жаваплылык, ресурслар һәм бурычларны бүлү хэрэкәт иминлеге эшендә максималъ нәтижәлелеккә ирешергә ярдәм итәргә тиеш. Иң мөһим бурычлар булып норматив-хокукый эшчәнлек, хэрэкәт иминлеген оештыру эшендә акчаларны акыллы бүлү, шулай ук бүлеп бирелгән ресурслардан максималъ нәтижәле файдалану тора.

Оештыру чараларын тормышка ашыруның төп идеясе – бурычларны һәм жаваплылыкны максатчан бүлү юлы белән юл хэрэкәте иминлеген тәэмин итү өчен бирелә торган ресурсларны нәтижәлерәк куллануны тәэмин итү. Әлеге чаралар хэрэкәт иминлеген тәэмин итү чараларына хакимиятнең тиешле органнары арасында бурычларны төгәл бүлү сәбәпле икенчел роль бирелмәвен тәэмин итәргә тиеш.

Кабул ителә торган идарә карарларының сыйфатын һәм нигезлелеген күтәрү өчен, дәүләт идарә органнарын оператив, агымдагы һәм перспективалы юл хэрэкәте иминлеге торышы һәм проблемалары, күрелә торган чаралар һәм аларның нәтижәлелеге турында оператив, агымдагы һәм перспектив мәгълүмат белән тәэмин итә торган мониторинг системаларын эшләү һәм гамэлгә кертү, шулай ук идарә итү карарларын эзерләгәндә һәм кабул иткәндә жәмәгатьчелек фикерен өйрәнү һәм исәпкә алу күздә тотыла.

Проект кысаларында массакуләм мәгълүмат чараларын кулланып профилактик чаралар комплексын гамэлгә ашыру күздә тотыла: юл хэрэкәте куркынычсызлыгы мәсьәләләре буенча ел саен юл хэрэкәте кагыйдәләрен өйрәтү, табибка кадәр беренче ярдәм күрсәтү методлары һәм юл хэрэкәтенәң хокукый мәсьәләләре буенча ел саен үткәрелә торган радио - һәм телевизион курслар, реклама һәм мәгълүмати - пропаганда характерындагы даими радио-һәм тапшырулар оештыру.

Монда төп басым түбәндәге чараларны тормышка ашыруга ясалырга тиеш:

- халыкны юлларда хәвефсез тәртипкә өйрәтү буенча тиражны кинәйтү, басма продукциянең сыйфатын арттыру;

- телевидение һәм радиодагы тапшыруларның санын арттыру, сыйфатын һәм нәтижәлелеген арттыру.

Массакуләм мәгълүмат чараларын кулланып, жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру

Һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәү буенча махсус пропаганда кампанияләрен оештыру һәм үткәрү күздә тотыла. Бу кампанияләр контроль-күзәтчелек органнары эшчәнлегә белән координацияләнергә һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышларын максатчан күзәтеп торырга тиеш.

Билгеле булганча, авариялелекнең үсүенә машина йөртүчеләрнең эзерлек сыйфаты йогынты ясый. Материалларны анализлау шуны күрсәтә: имтиханнар елдан-ел тотрыклы рәвештә курсантларның 36% бирә, бу аларны эзерләү дәрәжәсенә түбән билгесе.

5 нче таблицада 2007-2013 нче елларда эзерләнгән транспорт чаралары йөртүчеләр саны турында гомумиләштерелгән мәгълүматлар китерелде.

5 нче таблица

Эзерләнгән транспорт чараларын йөртүчеләр саны

Еллар	Машина йөртүчеләр эзерләүче учреждениеләр, оешмалар саны	Машина йөртүчеләрнең гомуми саны, кеше	Эзерләнгән машина йөртүчеләр саны, кеше					
			категория					трамвай, троллейбу йөртүчеләр
			«А»	«В»	«ВС»	«С»	«Д»	
2007	13	3630	3	2708	679	2	6	27
2008	13	4730	0	3563	838	2	7	10
2009	10	3808	2	2831	732	5	4	38
2010	13	3842	0	2648	1017	4	3	13
2011	14	4263	3	3332	674	1	5	9
2012	14	4638	12	6941	1864	123	146	30
2013	13	5390	10	4534	270	232	5	15

Программада аеруча зур игътибар юл хәрәкәтендә катнашучылардан яклауга мохтаж булган яшүсмерләргә бирелә.

- укытучылар һәм ата-аналар өчен дәрәслекләр, китаплар, методик кулланмалар һәм башка балалар басмасы продукциясен эшләү һәм чыгару;

- балаларны һәм яшүсмерләрне юлларда һәм урамнарда куркынычсыз тәртипкә өйрәтү һәм тәрбияләү системасын үстерү;

- балаларны һәм мәктәп укучыларын юл хәрәкәте кагыйдәләренә, юлларда һәм урамнарда куркынычсыз тәртипкә өйрәтү һәм укыту программаларын эшләү һәм гамәлгә

кертү;

- юлларда һәм урамнарда үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен өйрәтү өчен мәктәпкәчә балалар учреждениеләрендә, мәктәпләрдә, балалар ял һәм мәдәни үзәкләрдә, сыйныфларда, бүлмәләрдә техник чаралар, күрсәтмә материаллар белән тәэмин итү.

Балалар өчен чаралар эшлэгәндә, алар балаларның тәртибенә юл-транспорт һәләкәтләренә элэгү куркынычын киметү өчен тәэсир итәргә тиеш.

Түбән Кама муниципаль районының гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәре нигездә формалашкан. Әмма күп кенә параметрлар буенча ул юлларда транспорт чаралары хәрәкәтен оештыруның арту таләпләренә туры килми.

Шуңа күрә транспорт хезмәтләрен кулланучыларга гарантияләнгән уңайлыklar тәэмин итә торган гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәрен камилләштерү буенча эш дәвам итәргә тиеш.

Юлларны конструктив яхшыртуның юл-транспорт һәләкәтләре санына йогынтысы торақ пунктлардан читтә узучы участокларда барыннан да яхшырак өйрәнелә. Тикшеренү нәтижәләре шуны күрсәтә: торақ пунктлардан тыш, юлны конструктив яхшырту жәрәхәтләр санын яқынча 20 процентка киметә. Матди югалтулар булган юл-транспорт һәләкәтләре саны 5 процентка кими. Шәһәрләрдәге һәм торақ пунктлардагы юл-транспорт һәләкәтләре юлның аерым участкаларында, ешрак юл чатларында жыелырга омыла. Иң югары ешлыктагы юл-транспорт һәләкәтләре булган участоклар аша узу куркыныч. Бу урында югары юл-транспорт һәләкәтләре юлның дәрәс булмаган формасы яки хәрәкәтне уйламыйча көйләү аркасында булырга мөмкин.

Түбән Кама муниципаль районы автомобиль юлларында ел вакытына карап юл транспорт һәләкәтләре санының үзгәрүен тикшерү түбәндәгеләрне күрсәтте:

1. Кышкы һәм язгы чорларда аларның гомуми саныннан 40% юл - транспорт һәләкәтләре була.

2. Юл-транспорт һәләкәтләре жәйге һәм көзге чорларда сизелерлек арта, алар ел дәвамында гомуми күләмнең 60% яқынын тәшкил итә. Жәйге чорда юл шартлары үзгәрү аркасында юл-транспорт һәләкәтләре барлыкка килү юл – транспорт һәләкәтләренең гомуми санының 15% тәшкил итә, ә көзен-бу күрсәткеч 37% тәшкил итә.

Юл-транспорт һәләкәтләре санына автомобиль юлларының аерым участкаларында автотранспорт хәрәкәте режимы сизелерлек йогынты ясый.

Юл һәләкәтләре аеруча еш булган юл участкаларын реконструкцияләү юл - транспорт һәләкәтләре куркынычы бик югары булган шартларны, аларның санын бетерергә тиеш.

Контроль-күзәтчелек эшчәнлегенең нәтижәлелеген арттыру хисабына аварияләрнең санын киметү түбәндәге бурычларны хәл итү юлы белән күздә тотыла:

- юл хәрәкәте куркынычсызлыгы өлкәсендә ведомство компетенциясенә бирелгән контроль-күзәтчелек органнарының нәтижәле хезмәттәшлеге системасын булдыру;

- ЮХИДИ, транспорт өлкәсендә күзәтчелек буенча федераль хезмәт, техник жайга салу һәм метрология буенча федераль агентлык, башка контроль-күзәтчелек органнары эшчәнлеген регламентлаучы норматив-хокукый базаны камилләштерү һәм аны гамәлдәге законнарда туры китерү буенча тәкъдимнәр кертү;

- юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуларны видеофиксацияләү комплекслары санын арттыру, радарлар, КРИС-П, КРИС-С приборларын киң куллану;

- АСУД һәм светофор объектларын модернизацияләү (светодиодлы светофорлар белән, заманча идарә итә торган контроллерлар, экологик датчиклар, транспорт детекторлары, рөхсәт итүче сигналның вакытын кирегә саный торган табло).

Аны башкаручы хезмэткэрлэрнең контроль-күзэтчелек эшчәнлегенең нәтижелелеге аларның техник жиһазлану дәрәжәсенә бәйле.

Шуңа бәйле рәвештә программада контроль-күзэтчелек эшчәнлеге органнарының матди-техник базасын камилләштерү буенча чаралар, транспорт хәрәкәтенең тизлек режимын теркәү видеоүзәтүләренең куркыныч участокларында сатып алу һәм урнаштыру планлаштырылган.

Программа чараларын гамәлгә ашыруның югары нәтижелелегенә ирешү һәм юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча эш сыйфатын күтәрү өчен юл хәрәкәтен оештыру һәм юл хәрәкәтен кисәтү эшен камилләштерү юллары, юл челтәрен формалаштыру һәм транспорт хәрәкәте куркынычсызлыгы һәм башка белемнәр арасындагы бәйләнешкә нигезләнәргә тиеш.

Шуңа бәйле рәвештә программага аларны гамәлгә ашыру механизмнарын фәнни-методик һәм тәҗрибә-конструкторлык ярдәме күрсәтүне максат итеп куйган чаралар кертелгән.

Юл-транспорт хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча фәнни тикшеренүләр гамәли. Аларның нәтижеләре юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмау яки аларның санын киметү өчен файдалы булырга мөмкин.

Юл йөрү хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләү белән бәйле фәнни тикшеренүләрнең нигезе булып түбәндәгеләр тора, мәсәлән:

- аеруча авыр нәтижеләргә китергән юл-транспорт һәлакәтләре сәбәпләрен комплекслы тикшерү;
- юл-транспорт һәлакәтләре торышы һәм проблемалары мониторингы;
- ижтимагый фикер мониторингы;
- автотранспорт чараларын йөртүчеләрне әзерләүче укытучыларның квалификациясен күтәрү буенча укыту планнарын һәм программаларын эшләү;
- автотранспорт чараларын йөртүчеләрне әзерләүнең инновацион технологияләрен эшләү.

IV. ПРОГРАММАНЫ РЕСУРСЛАР БЕЛӘН ТӘЭМИН ИТҮ

Программаны ресурслар белән тәмин итүне планлаштырганда муниципалитетның финанс-бюджет өлкәсендәге реаль ситуация, авариялелекнең торышы, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү проблемасының икътисади һәм социаль - демографик әһәмияте исәпкә алынды. Программа чараларын финанслау муниципаль бюджет, бюджеттан тыш чыганаclar, максатчан чыганаclar хисабына гамәлгә ашырылачак.

Программаны финанслауның гомуми күләме 77,548 млн. сум тәшкит итә (капиталь салымнарга – 59,425 млн. сум, башка ихтыяжларга – 18,123 млн. сум).

Программаны юнәлешләр буенча финанслау күләме аңа 6 нчы кушымтада китерелгән.

Программаны муниципаль бюджет хисабына финанслау күләмнәре аңа 7 нче кушымтада китерелгән.

Программаны тормышка ашыруга бүлеп бирелә торган акчаларны жаваплы башкаручылар арасында бүлү 8 нче кушымтада китерелгән.

V. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ МЕХАНИЗМЫ

Программаны тормышка ашыру белән идарә итүнең оештыру-хокукый аспектылары

Әлеге Программа «2013-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасының алга таба үсеше булып тора һәм Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актлары нигезендә тормышка ашырыла.

Программаны тормышка ашыру белән идарә итүне оештыру формалары һәм ысуллары муниципаль заказчы – Түбән Кама муниципаль районы Башкарма комитеты тарафыннан билгеләнә.

Программаны тормышка ашыру эшен оештыру өчен Түбән Кама муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесе каршында юл хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча комиссия төзелде.

Программаны финанслау тәртибе һәм аны үтәүгә чыгымнарны исәпләү, шулай ук бүлеп бирелгән акчалардан файдалану турындагы хисапны исәпкә алу Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы норматив документлар белән билгеләнә. Программаның үтәлешенә агымдагы контроль заказчы тарафыннан башкарыла.

VI. ПРОГРАММАНЫҢ СОЦИАЛЬ-ИКТІСАДИ ҺӘМ БЮДЖЕТ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕН БӘЯЛӘУ

Программаны тормышка ашыруның нәтижәлеге билгеләнә:

- программаның иң мөһим күрсәткеченә ирешү дәрәжәсе - юл-транспорт һәлакәте нәтижәсендә һәлак булган затлар санын киметү;
- программаның мөһим күрсәткечләрен киметү дәрәжәсе:
  - транспорт куркынычы белән (юл-транспорт һәлакәте нәтижәсендә һәлак булган затлар саны, 10 мең транспорт чарасына),
  - социаль куркыныч белән (юл-транспорт һәлакәте нәтижәсендә һәлак булган затлар саны, 100 мең кешегә),
  - нәтижәләрнең авырлыгы белән (юл-транспорт һәлакәте нәтижәсендә һәлак булган затлар саны, зыян күргән 100 кешегә);
  - юл-транспорт һәлакәтләре концентрацияләнгән урыннар санын киметү;
  - транспорт чарасы белән идарә итү стажы 3 елдан артмаган машина йөртүчеләр гаебе белән юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү, 10 мең транспорт чарасына;
  - юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган балалар санын киметү;
  - зыян күрүчеләр белән юл-транспорт һәлакәтләре санын киметү, 10 мең транспорт чарасына.

2015 елда инерцион сценарий белән чагыштырганда бер ел эчендә үлүчеләр саны 6 кешегә кимү көтелә.

Кешеләрнең үлеменнән социаль-икътисади зыяның кимүе Россия Федерациясе Транспорт министрлыгы тарафыннан расланган Юл - транспорт һәлакәтләреннән социаль-икътисади зыян нормативларын бәяләү һәм исәпләү методикасы нигезендә билгеләнде (№ Р-03112199 - 0502-00). Социаль-икътисади зыяның реаль кимүе сизелерлек артчак, чөнки китерелгән фаразларда юл - транспорт һәлакәтләрендә зыян күргән затлар саны исәпкә алынмый.

Социаль - икътисадый һәм бюджет нәтижәлеге исәпләү Россия Федерациясе Икътисад министрлыгы, Россия Федерациясе Финанс министрлыгы, төзелеш, архитектура һәм торак сәясәте буенча Россия Федерациясе дәүләт комитеты тарафыннан расланган инвестиция проектларының нәтижәлеге бәяләү буенча Методик күрсәтмәләр, № 477, 1999 елның 21 июнендәге 477 нигезендә үткәрелде.

Кулланылган кыскартулар исемлеге.

ЮХИДИ Юл хәрәкәте иминлеге дәүләт инспекциясе

ДПС Юл-патруль хезмәте.

ДТП юл-транспорт һәлакәте.

ЕДДС бердэм дежур-диспетчер хезмэте.
ПДД юл хэрэкетэ каггйдэлэре.

«2015 елгаТүбән Кама муниципаль районында
юл хәрәкәте иминлеген арттыру»
максатчан программасына
1 нче кушымта

**Максатчан программа ысулы булмау шартларында көтелгән юл һәлакәтләре
күрсәткече**

Һәлакәтлек күрсәткече	2013 ел	2014 ел	2015 ел	2016 ел	2017 ел	2018 ел	2019 ел	2020 ел
Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булган кешеләр саны	25	27	28	30	32	34	36	38

«2015 елга Түбән Кама муниципаль районында
юл хәрәкәте иминлеген арттыру»
максатчан программасына
2 нче кушымта

**«2015 елга Түбән Кама муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеген арттыру»
максатчан программасының көтелгән юл һәлакәте күрсәткечләре динамикасы**

Һәлакәтлек күрсәткече	2013 ел	2014 ел	2015 ел	2016 ел	2017 ел	2018 ел	2019 ел	2020 ел
Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә үлгән кешеләр саны, кеше	22	21	20	19	19	18	18	17
Инерцион сценарий белән чагыштырганда, юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә һәлак булучы затларның саны кимүе, кеше	3	6	8	11	13	16	18	21

«2015 елга Түбән Кама муниципаль районында
юл хәрәкәте иминлеген арттыру»
максатчан программасына
3 нче кушымта

**Хокукый аңны арттыруга һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтүгә юнәлтелгән чаралар исемлеге
(млн сум)**

№ т/с	Чараның исеме	Үтәү вакыты	Гомуми финанс- лауның күләме	Финанслау			Башкару өчен жаваплы	Көтелгән нәтижә
				Респуб- лика бюджеты	муни- ципаль бюджет	бюджет- тан тыш чыганақ- лар		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Мәктәпкәчә белеем бирү учреждениеләрен автокласс һәм юл йөрү кагыйдәләре буенча комплектлап жиһазлау.	2015 ел		- -	- -	- -	МББИ МИ	жәяүле балалар булган урыннарда юл- транспорт һәлакәте очрақларның кимүе
2.	«Игътибар-балалар!», «Жәяүле, кичүгә!», «Юл куркынычсызлыгы декадасы!», «Әдәпле машина йөртүче», «Зебра», «Юл-транспорт һәләкәтләре корбаннарын искә алу көне» һ. б. агарту чаралары үткәрү. Юл хәрәкәтендә катнашучыларның тәртипле йөрешен ныгытуга юнәлдерелгән профилактик акцияләр үткәрүгә мәгълүмат һәм реклама агентлыкларын жәлеп итәргә, массакүләм мәгълүмат чараларында материаллар урнаштырырга	2015 ел	0,11	- -	0,01 -	- 0,1	ЯһәмСЭИ автотранспорт оешмалары	юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч янаган очрақларын кисәтү

3	Видео- һәм телевизион мэгълүмати-пропагандалау продукциясен булдыру, тематик тышкы социаль реклама (баннерлар) оештыру, шулай ук материалларны массакүлэм мэгълүмат чараларында, жәмөгәт транспортында, кинотеатрларда урнаштыру һ.б.	2015 ел	0,22	-	-	-	МИ Автотранспорт предприятиеләре ЯһәмСЭИ	Юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртип б стереотипларын формалаштыру
4.	«Бала», «Мәктәпкәчә яшьтәге бала», «Әллүки» МББУ ның басма матбугатында юлларда балаларны куркынычсызлык кагыйдәләренә йөрәтү темаларына мәкаләләр бастырып чыгаруны оештыру.	2015 ел	-	-	-	-	МББИ	Юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртип б стереотипларын формалаштыру
5.	«Балалар автошәһәре» полигонын кирәкле фәнни-методик материаллар белән жиһазландыру һәм карап тоту	2015 ел	1,2		1,2		МИ	Юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртип стереотипларын формалаштыру
6.	Балалар белән массакүлэм чаралар уздыру: «Куркынычсыз тәгәрмәч» бәйге-фестивале, Түбән Кама муниципаль районы мәктәпкәчә белем бирү оешмаларының «Яшел ут» республика бәйгесендә катнашуы. Балаларга юл хәрәкәте кагыйдәләрен өйрәтү өчен жиһазлар, эсбаплар һәм күрсәтмә материаллар белән кабинетларны һәм почмакларны тулыландыру.	2015 ел	9,13	-	- 9,1 0,03	-	МББИ МИ ЯһәмСЭИ	Балаларда урамнарда һәм юлларда куркынычсыз үз-үзеңне тоту күнекмәләрен формалаштыру

7	Укыту - методик һәм күрсәтмә эсбаплар, укыту фильмнары, шул исәптән мультимедиа чаралары кулланып, автомобиль транспортының куркынычсыз эшләве мәсьәләләре буенча (машина йөртүчеләрне профессиональ эзерләү, юл транспортының куркынычсызлыгын оештыру, транспорт чараларын техник яктан карап тоту һ. б.) дистанцион укыту ысулларын да кертеп, эшләү һәм нәшер итәргә эзерләү	2015 ел	0,01			0,01	автотранспорт предприятиеләре	Юл хәрәкәтендә катнашучыларда куркынычсызлык кагыйдәләре стереотипларын формалаштыру
8	Ространснадзор бүлекчәләрен транспорт хужалары (вазыйфаи затлар) тарафыннан пассажирлар йөртүнең параметрлары буенча билгеләнгән таләпләрне (машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимы, хәрәкәтнең тизлек режимы һ. б.) үтәүне контрольдә тоту өчен кирәкле булган техник чаралар белән тәмин итү	2015 ел	6,308			5,808 0,5	Автотранспорт оешмалары	машина йөртүчеләрнең юл куркынычсызлыгын бозуларын кисәтү
9	Транспорт чараларын йөртүчеләрнең һөнәри осталыгы конкурсы, автомобиль транспортының куркынычсыз эшләве буенча фәнни-гамәли конференцияләр үткәрү	2015 ел	0,175		0,02		ЯһәмСЭИ Автотранспорт оешмалары	юл хәрәкәтендә катнашучыларда куркынычсыз тәртип стереотипларын формалаштыру
10	мәктәпкәчә яшьтәге балалар һәм кече сыйныф укучылары арасында өләшу өчен яктылык кайтару приборын ясау һәм тарату	2015 ел					МББИ МИ	Көннең караңгы вакытында балаларны бәрдерү ихтималын киметү

11	Гомуми белем мектеплэре һәм мектепкэчэ балалар учреждениелэре укытучыларының квалификациясен күтэрү	2015 ел	0,042	0,042			МББИ	Балалар юл-транспорт травматизмын кисәтү
12	Юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү проблемалары буенча жәмәгатьчелек фикерен мониторинглау	2015 ел	0,1			0,1	Автотранспорт оешмалары	Юл-транспорт һәлакәтен кисәтү
13	Укыту-курс комбинатлары нигезендә машина йөртүчеләрне әзерләү буенча база үзәкләрен фәнни-методик материаллар белән тәэмин итү	2015 ел	0,2			0,2	Автотранспорт оешмалары	квалификация күтэрү системасын норматив - хокукый һәм методик яктан тәэмин итүне камилләштерү нигезендә, автотранспорт чараларын йөртүчеләрнең һөнәри осталыгын арттыру
14	Компьютер визуализациясе белән программа-техник комплекслар базасында транспорт чараларын йөртүчеләргә һөнәри тренинг үткәрү өчен тренажерлар техникасы белән тәэмин итү	2015 ел	0,3			0,3	Автотранспорт оешмалары	Компьютер визуализациясе белән программалы-техник комплекслар базасында тренажер техникасы нигезендә машина йөртүчеләр составын әзерләү дәрәжәсен күтэрү
15	Юл йөрү кагыйдэлэре һәм травматизмны профилактикалау буенча лекцияләр һәм әңгәмэләр үткәрү	2015 ел	0,221	0,215	-	0,006	ССИ	Халыкның грамоталылыгын арттыру

16	Зыян күрүчөлөргө беренче медицина ярдэме күрсөтү методикасына өйрөтү	2015 ел	0,005	0,005	-	-	ССИ	Өзлегүлөр барлыкка килүне кисөтү
17	Жэрэхэтлөнү һәм юл-транспорт һәләкәтлөрен профилактикалау буенча халык белән акцияләр үткөрү	2015 ел	0,012	0,006	-	0,006	ССИ	Юл-транспорт һәләкәте проблемаларына халык игътибарын жәлеп итү

Кыскартулар исемлеге

ЮЙК	Юл йөрү кагыйдэләре
ЮТҺ	Юл-транспорт һәләкәте
БЮТТ	балалар юл-транспорт травматизмы
ЯЮХИ	яшь юл хәрәкәте инспекторлары
БЯАМ	балалар-яшүсмерләр автомәктәбе
МИ	«Мәгариф идарәсе» МУ
ЯһәмСЭИ	«Яшьләр һәм спорт эшләре идарәсе» МУ
МББИ	«Мәктәпкәчә белем бирү идарәсе» МУ

2015 нче елга Түбән Кама муниципаль районында
«Юл хәрәкәте иминлеген арттыру»
максатчан программасына
4 нче кушымта

**Түбән Кама муниципаль районында транспорт чаралары һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыруны
камилләштерүгә юнәлтелгән оештыру-планлаштыру һәм инженерлык чаралары исемлеге**

(млн сум)

№ п/п	Чараның исеме	Үтәү срогы	Финанслау ның гомуми күләме	Финананслау			Башкару өчен жаваплы	Көтелгән нәтижә
				Республика бюджеты	Муниципаль бюджет	Бюджеттан тыш чыганаclar		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Капиталь кертемнәр								
1.	Тынычлык проспекты буенча территорияне карап тоту	2015 ел	4,791		4,791		«БЗД» МБУ	юл хәрәкәтен оештыруны яхшырту
2.	Агымдагы ремонт	2015 ел	8		8		«БЗД» МБУ	юл-транспорт һәлакәтләре барлыкка килү куркынычын киметү
3.	Жәяүлеләр киргәләрен буяу	2015 ел	0,900		0,900		«БЗД» МБУ	юл-транспорт һәлакәтләре барлыкка килү куркынычын

4.	Асфальт-бетон ясалма юл тигезсезлекләрен ремонтлау	2015 ел	0,400		0,400		«БЗД» МБУ	транспорт чараларының каршы як полосага һәм тротуарларга чыгу, шулай ук жәяүлеләрнең юл йөрү өлешенә чыгу мөмкинлеген булдырмау
5.	Юл билгеләре линияләрен төшерү	2015 ел	5,073		5,073		«БЗД» МБУ	юл хәрәкәтен оештыруны яхшырту
6.	Юл хәрәкәтен жайга салу техник чараларын карап торуга	2015 ел	4,285		4,285		«БЗД» МБУ	хәрәкәт маршрутларын оптимизацияләү, юл - транспорт һәлакәтләре куркынычын киметү
7.	Түбән Кама муниципаль районы автомобиль юлларын карап тоту	2015 ел	35,520		35,520		«БЗД» МБУ	юл-транспорт һәлакәтләре барлыкка килү куркынычын киметү

Кыскартулар исемлеге
«Бердэм заказчы дирекциясе» муниципаль бюджет учреждениесе «БЗД» МБУ

Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә зыян күргән затларга ярдәм күрсәтү системасын үстерүгә юнәлдерелгән чаралар исемлеге

(млн сум)

№ п/п	Чараның исеме	Үтәү срогы	Финанслауның гомуми күләме	Финанслау			Башкару өчен жаваплы	Көтелгән нәтижә
				Республика бюджеты	муниципаль-бюджет	Бюджеттан тыш чыганаclar		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Капиталь кертемнәр								
1.	Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә зыян күргән затларга ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүче дөвалау учреждениеләрен матди-техник тәэмин итү	2015 ел					ССИ	юл-транспорт һәлакәтләре вакытында халыкның үлемен һәм инвалид калуын киметү
2.	Медицина даруханәләрен комплектлау өчен дару препаратлары сатып алу	2015 ел	0,00657	0,00495		0,00162	ССИ	юл-транспорт һәлакәтләре вакытында халыкның үлемен һәм инвалид калуын киметү

3.	Юл-транспорт нэтижэлэрен бетерүдэ катнашучы хезмэтлэр бүлекчэлэренэ заманча авария-коткару техникасы үрнэклэрен кертү	2015 ел	0,448		0,448		МПО «Югары Уратма»	Авария- коткару эшлэрен үткөрү нэтижэлелеге н күтөрү

2015 нче елгаТүбән Кама муниципаль районында
«Юл хәрәкәте иминлеген арттыру»
максатчан программасына

бнчы кушымта

**«Түбән Кама муниципаль районында 2015 елга юл
хәрәкәте иминлеген арттыру» максатчан
программасын финанслау күләме**

(млн сум)

Финанслау юнәлеше	Республика бюджеты акчалары			Муниципаль бюджет акчалары			Бюджеттан тыш фондлар		
	Барлыгы	Кап. керте	Башка ихтыяж	Барлыгы	Кап. керте	Башка ихтыяж	Барлыгы	Кап. керте	Башка ихтыяж
1.Юл хәрәкәтендә катнашучыларның хокукый аңын арттыру һәм куркыныч тәртибен	0,268	-	0,268	10,38	-	10,38	7,475	-	7,475
2.Шөһәрләрдә транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәтен оештыруны камилләштерүгә юнәлдерелгән оештыру-планлаштыру	-	-	-	58,971	58,971	-	-	-	-
3.Юл-транспорт һәлакәтләре нәтижәсендә зыян күргән затларга ярдәм күрсәтү	0,00495	0,00495	-	0,448	0,448	-	0,00162	0,00162	-
4. Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә эшчәнлек белән идарә итү системасының норматив-хокукый, методик һәм оештыру нигезләрен камилләштерү	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Барысы:	0,27295	0,00495	0,268	69,799	59,419	10,38	7,4766	0,00162	7,475

2015 нче елгаТүбән Кама муниципаль районында
«Юл хэрэкэте иминлеген арттыру»
максатчан программасына

бнчы кушымта

**«Түбән Кама муниципаль районында 2015 елга
юл хэрэкэте иминлеген арттыру»
максатчан программасын муниципаль бюджет
акчалары исэбеннэн финанслау күлэме**

(млн сум)

Финанслау чыганагы	2015 ел
муниципаль бюджет акчалары - барлыгы, шул исэптэн:	69,351
Капиталь кертемнэр	58,971
башка ихтыяжлар	10,38

2015 нче елгаТүбән Кама муниципаль районында
«Юл хэрэкэте иминлеген арттыру»
максатчан программасына

бнчы кушымта

**«Түбән Кама муниципаль районында 2015 елга
юл хэрэкэте иминлеген арттыру» максатчан
программасын тормышка ашыруга бүлөп
бирелэ торган акчаларны жаваплы
башкаручылар арасында бүлү**

(млн сум)

Программа чараларын үтәү өчен жаваплы	Муниципаль бюджет чаралары	
	Капиталь кертемнәр	Башка ихтыяжла
Сәламәтлек саклау идарәсе	-	-
Мәгариф идарәсе	-	10,3
Мәктәпкәчә белем бирү идарәсе	-	-
Яшьләр һәм спорт эшләрә идарәсе	-	0,08
«БЗД» МБУ	58,971	-
Автотранспорт предприятиясе	-	-
МПО «Югары Уратма»	0,448	-
Барлығы:	59,419	10,38